

El dia que els jueus van entrar en campanya

El proper president dels Estats Units o bé serà un jueu amb néts que no són jueus, o bé serà un no jueu amb néts que són jueus. En aquesta anècdota que corre pel món jueu de Nova York es concentra la major realitat ignorada de les actuals eleccions primàries dels partits demòcrata i republicà. Igualment, és la demostració de la paradoxa que afligeix els dos candidats més incòmodes d'aquestes primàries: Bernie Sanders i Donald Trump.

És possible que el judaisme no sigui vist com un element important dels diferents candidats que aspiren a la presidència dels Estats Units. Tampoc sembla que hagi de ser representatiu d'alguna de les polítiques que defensen els diferents candidats. Això no obstant, l'anècdota que tant fa riure els jueus de Nova York significa la importància que ha adquirit el judaisme en Sanders i Trump. Ambdós, malgrat les diferències, són trencadors, populistes i heterodoxos, la gran disrupció de les primàries d'enguany.

Bernie Sanders és l'hipotètic president jueu amb néts no-jueus. Durant la campanya Sanders ha evitat en tot moment significar-se en tant que jueu. Fins i tot, la nit de la victòria de les primàries de New Hampshire va arribar a afirmar que era el fill d'un immigrant polonès. Dos dies abans, Sanders havia explicat que era una fita per a la política americana que algú "amb el seu bagatge" es presentés a candidat. L'objecte absent que Sanders evita és la seva judeïtat. El pare de Sanders no va ser un immigrant polonès –difícilment un polonès de l'època l'hauria considerat polonès. Elias Guttman, pare de Sanders, va néixer jueu. Va emigrar als Estats Units l'any 1921. El 1927, quan va obtenir la ciutadania, es va canviar el cognom a Sanders, que fa més americà i menys jueu ètnic. Malgrat

BORJA
VILALLONGA
@vilallonga

l'orientació secular de feble identificació jueva, Sanders va tenir una infantesa i adolescència més aviat força normals per a un jueu de Brooklyn dels decennis de 1940 i 1950. Com a família jueva secular, les úniques festivitats que se celebraven es limitaven a Yom Kippur i poca cosa més. Bernie Sanders, però, va celebrar el seu *bar mitzvah* –la primera comunió jueva d'accés a la vida adulta– al Kingsway Jewish Center, una sinagoga ortodoxa de Midwood, el seu barri de Brooklyn.

Poc després de graduar-se per la Universitat de Chicago, Sanders va passar uns mesos de 1963 al kibbutz Sha'ar Ha'amakim, afiliat al moviment socialista sionista Hashomer Hatzair. Anys més tard, al 1969, un cop Sanders ja s'havia instal·lat a Vermont, nasqué el seu únic fill, de la relació esporàdica amb Susan Mott, no jueva. Segons les lleis jueves sobre qui és jueu, la mare transmet la judeïtat. Amb Bernie Sanders s'extingeix una família jueva. L'heterodòxia de Sanders és el que ha provocat el rebuig frontal de la comunitat jueva americana a Sanders candidat. Ja no es tracta que Sanders no proclamés un sionisme obert i militant com és el cas de Hillary Clinton. El problema és la renúncia sistemàtica de Sanders a reconèixer-se com a jueu i a viure secularment fora de la comunitat jueva i de totes les seves connexions i ressorts.

Enfront del jueu secular, del jueu que lloa la justícia social del papa Francesc, del jueu que no viu ni se sent jueu, la comunitat jueva decideix no reconèixer obertament Sanders com el "candidat jueu". La paradoxa interna de Sanders és la de trobar-se aïllat de tots els aliats demòcrates jueus que pogués tenir. I això es tracta de suports importants en una comunitat que encara avui és majoritàriament aliada amb el partit demòcrata.

Donald Trump és el president no jueu amb néts jueus. És, d'entrada, sorprenent, que un presbiterià, exponent del que a Europa nodreix la imaginació de l'estereotip d'aristocràcia americana blanca, milionària, protestant, classista i arrogant pugui arribar a transmetre el que Sanders no ha estat capaç de transmetre: judeïtat. La relació de Trump amb la comunitat jueva és força recent i, certament, no és directa. El 2009, la seva filla Ivanka Trump es va convertir al judaisme, al judaisme ortodox. Rebutjada pel Beit Din –tribunal rabínic– de Manhattan responsable de les conversions, l'influent rabí de les grans fortunes jueves de Nova York, Haskel Lookstein, va decidir de saltar-se els protocols interns del Rabbinical Council of America i supervisar la conversió d'Ivanka Trump personalment. No debades, Ivanka havia estat estudiant amb el rabí Elie Weinstock, delfí i protegit de Lookstein. Avui Lookstein, després de decennis alineat amb les sensibilitats polítiques demòcrates dels jueus de Nova York, representa el gir republicà i populista que lentament s'està operant al món jueu americà.

La conversió d'Ivanka Trump i les facilitats que va rebre per a una conversió *ad hoc* no eren motivades per un interès religiós d'Ivanka. Sense negar la vida ortodoxa que avui Ivanka Trump mena, la seva conversió s'organitzà per tal de poder-se casar amb el promotor immobiliari Jared Kushner, jueu ortodox. D'aquell

SALVADOR LLOSA

**LA PARADOXA DE SANDERS
ÉS LA DE TROBAR-SE AÏLLAT
DE TOTS ELS ALIATS
DEMÒCRATES JUEUS QUE
POGUÉS TENIR**

**TANT LI FA CLINTON O TRUMP:
LA CAMPANYA A LA
PRESIDÈNCIA DELS EUA SERÀ
UN DUEL ENTRE SENSIBILITATS
AMIGUES DE LA BURGESIA**

matrimoni de 2009, Jared i Ivanka han tingut quatre fills, els néts jueus de Donald Trump. Molt notablement, Kushner és obertament simpatitzant del partit demòcrata, en la millor tradició dels jueus ortodoxos de Nova York. La mateixa Ivanka és una amiga propera de Chelsea Clinton, la filla de Bill i Hillary. En la denúncia de la classe dels bilionaris, Bernie Sanders no podia trobar millor retrat en Trump-Kushner-Clinton. Ivanka és l'heroïna secreta dels jueus ortodoxos, i no pocs jueus senten més orgull en la connexió jueva de Trump que en el jueu Sanders. Clinton i Trump recullen el fervor que va obtenir l'any 2000 el candidat a vice-president amb Al Gore, el jueu ortodox Joseph Lieberman.

Ni les històries familiars de Trump i Sanders, ni les seves connexions amb el judaisme són unes banalitats anecdòtiques més de la campanya electoral. Ben al contrari, són la representació d'un perfil social i d'un estat d'ànim. En el fons, Bernie Sanders i el seu socialisme –més aviat socialdemocràcia europea– ha estat l'única novetat de la campanya electoral. Ni Clinton, ni l'histriònic Trump representen cap mena de novetat. No són ni canvi, ni renovació, ni ruptura socials i polítiques. Encara que Trump i Sanders siguin els pols ideològics oposats del populisme americà que s'ha anat gestant durant la presidència d'Obama tant a l'esquerra com a la dreta, només Sanders significa alguna cosa

diferent. Segurament és per això que ha captat el descontentament de la generació *millennial*, i l'ha canalitzat efectivament per al socialisme *de debò*. Quan Sanders caigui –perquè la maquinària electoral ha previst que caigui llevat que hi hagi una sorpresa–, la gran massa de suport al socialisme que haurà creat serà una llavor fructífera per al renaixement socialista americà que s'està vivint.

Tant li fa Clinton o Trump: la campanya electoral a la presidència dels Estats Units que vindrà serà el duel entre dues sensibilitats amigues de la burgesia americana disputant-se una quota de poder.

Historiador